

Na aktuálnu tému

O čom sa dnes hovorí

Elena Speváková

V MKCH 10 (Smolík, 2002) sa uvádza, že sexuálna orientácia by sama o sebe nemala byť považovaná za poruchu. Vyjadrenie "by nemala byť" znie vágne a neurčito najmä vo vzťahu, či ozaj ide alebo nejde o poruchu. Pod F66.8 Iné poruchy psychosexuálneho vývoja je zaradená homosexuálna orientácia (F66.81). Dnešný trend je považovať homosexualitu za súčasť normálneho sexuálneho prejavu. Ak nejde o poruchu, tak o čo ide? Je to súčasť normy, alebo okrajový variant, alebo predsa len je to porucha? Aj termín „iná orientácia“ pôsobí vyhubým dojmom - iný môže byť všeliko a všeličo.

Bázou sexuality je pud rozmnožovania, pud zachovania rodu, ktorý patrí k najsilnejším pudom. Skutočnosť, že na pud rozmnožovania nadväzuje slasť, **nezbavuje sexualitu základného poslania a zamerania, ktoré je heterosexuálne**. Slasť je ako lákavá čerešnička na torte. Dnes je tendencia relativizovať hodnoty - slasť považovať za základ a rozmnožovanie za vedľajší produkt.

Humanizmus zdôrazňuje právo človeka byť takým a prijať sa takým, akým je. Iste, je potrebné, aby človek našiel svoju rovnováhu, svoje miesto na zemi. Ale skutočné seba-prijatie umožňuje človeku aj sa meniť. Homosexuálne orientovaný človek, ktorý sa takto prijal, môže pracovať na sebe tak, aby zmenil niečo na svojom správaní. T. j., aby sa **on adaptoval na možnosti, ktoré má, a nie aby si vynucoval adaptáciu druhých na svoju inakosť**.

Ak má právo prijať sa akým je homosexuál, s tým, že má právo plne si presadzovať túto orientáciu de facto aj de jure, nadväzne možno čakať, že si budú nárokovať presadzovanie svojich práv na inakosť aj ďalší ľudia s inou orientáciou. Pedofil si čochvíľa bude nárokovať právo ukájať sa na deťoch - a to v rafinovanej formulácii, že „dieťa má právo na svoj sexuálny život“. Tomuto nahráva tlak na scitlivovanie detí k rodovej rovnosti. Nekrofil sa tiež môže dožadovať práva ukájať sa na mŕtvolách, veď tá mŕtvolu už nič necíti... Alebo sadistický násilník sa bude dožadovať práva realizovať sa v zhode s jeho inakosťou v prežívaní sexuálnej slasti pri sadistickom týraní svojich obetí. Zoofiliu už (údajne) niektoré štáty EU akceptujú ako normu, hoci je to tvrdé prelomenie medzidruhovej bariéry. Čím ďalej razantnejšie sa propaguje "iné" správanie vo filmoch, v mas-

médiách, dokonca aj v rozprávkach a filmoch pre deti. Za moderné, ale aj demokratické a slobodné (atď.) sa dnes vyhlasuje všetko, na čom komerčné firmy dobre zarábajú - a po nás potopa!

Kde je hranica inakosti, ktorú môže spoločnosť tolerovať a ktorú už nie? Čo obsahuje humánne právo človeka na prijatie sa bez toho, aby sa jednotlivci prijímali na úkor iných, či na úkor celku?

LGBTI ľudia sa cítia byť diskriminovaní normálnou heterosexuálnou spoločnosťou - v čom? Bráni im niekto žiť v intimitě svojím životom? Ale ak sa domáhajú práv na niečo, na čo svojou psychobiologickou výstavou nemajú (napr. adopcia detí), skutočne im treba v tom ustupovať? Aj za cenu škôd, ktoré sa tým na dieťati, aj na spoločnosti napáchajú? Domnievam sa, že kritériom pre posúdenie by mohla/mala byť miera škodlivosti voči jednotlivcovi (napr. dieťaťu) alebo spoločnosti ako celku.

Ani jedna psychologická škola nepopiera fakt vplyvu rodinného (výchovného) prostredia na formovanie osobnosti dieťaťa. Identifikácia dieťaťa s rodičom, či vychovávateľom, osobou, ktorá sa pre dieťa stala vzorom, modelom správania, je všeobecne známa aj osvietenej laickej verejnosti. **Rodina je pre dieťa modelom sveta**. V kontakte s otcom sa dieťa učí poznávať mužskú mentalitu, emócie mužov, mužské záujmy, ich formy správania, aj ako sa správať k mužom. V kontakte s matkou sa dieťa učí poznávať ženskú mentalitu, emocionálny svet ženy, ženské záujmy, formy správania žien, aj ako sa správať k ženám. Významný detský psychológ, prof. Zdeněk Matějček, známy aj v zahraničí svojimi publikáciami o psychickej deprivácii detí, zdôrazňoval: „Pre malé dieťa je významné už to, že iné veci domov nosí otec, iné matka. S tými istými vecami inak zachádza otec, inak matka. Inak hovorí a komunikuje s ľuďmi otec, inak matka. Inú reakciu na svoje správanie dieťa očakáva od otca, inú od matky atď.“ (Poznatky zo stáží na pracovisku prof. Matějčeka, Inštitút ďalšieho vzdelávania lekárov a farmaceutov v Prahe.) **Na interakcii rodičov dieťa poznáva, ako sa správajú k sebe opačné pohlavia**.

A teraz si predstavme napr. rodinu dvoch inak orientovaných otcov, ktorí vychovávajú chlapca. Dvojnásobný podiel vzoru mužskej mentality a **nulový podiel vzoru ženskej mentality**. Ako sa asi bude toto dieťa vyvíjať? Aké normy správania prijme? A aké sexuálne vzory? Opäť prof. Z. Matějček: „Dieťa si z rodičov berie modely sexuálneho

Fakultná nemocnica s poliklinikou, a.s., Skalica

Adresa pre korešpondenciu: PhDr. Elena Speváková, FNŠP a.s., Koreszkova 7, 909 82 Skalica

správania, či chcú alebo nechcú“ (2013). A kde a od koho sa tento chlapec naučí poznávať mentalitu žien, hlavne ich emocionalitu, ich očakávania od muža atď. Kto ho naučí spôsoby, ako sa k žene správať, keď ho bude priťahovať žena? Porozumie žene, s ktorou vstúpi do vzťahu?

Ale nielen v rodinnom milieau sa môže negatívne prejavíť tento defekt v chápaní ženskej mentality u chlapca vychovávaného 2 otcami. Takýto muž môže zlyhávať aj ako vedúci pracovník voči svojim podriadeným – ženám. Čo on vie o ženách? Môže rozumieť ich citeniu, keď nerástol pri materskej osobe? Kde sa naučí porozumieť mentalite zamestnankýň, ich potrebám? Každé neporozumenie zaváňa konfliktami, vytvára komunikačné bariéry. Na jednej strane firmy vynakladajú veľké úsilie a financie, aby vyškolili svojich pracovníkov v komunikácii s ľuďmi; na druhej strane spoločnosť sama bude sťažovať svojim členom možnosť vzájomnému porozumeniu medzi pohlaviami.

Možno niekto namietne, že pozná nejakú inak orientovanú rodinu, ktorá funguje dobre. Otázkou je kritérium posúdenia úspešnosti tejto rodiny. Úspešnosť výchovy dieťaťa nestojí na tom, že dieťa dostane všetky technické vymoženosti dnešnej doby, vzdelanie, bohatú stravu, výlety, športy atď. O úspešnosti výchovy viac hovorí to, ako sa **dieťa v rodine naučí porozumieť ľuďom oboch pohlaví**. A nie je zanedbateľný ani fakt rozmnožovania alebo udržania populácie; dotiahnime to ad absurdum: Keby sme všetci žili homosexuálne – dnešná generácia detí by bola posledná generácia ľudí na tejto planéte! Môže byť v norme to, čo nahráva zániku rodu? Fakt, že homosexuálni manželia si osvoja dieťa nezaručuje rozmnožovanie.

Výskum z amerického prostredia poukázal napr. na negatívne dôsledky nemanželského rodičovstva: 2x viac týchto detí predčasne opustí školu, 2x väčšia pravdepodobnosť, že tieto deti sa stanú rodičmi vo veku tínedžerov a majú väčšiu tendenciu k nezamestnanosti (Rauch, 2001). Dovolím si tvrdiť, že aj na zženštilosti mladých mužov a hrubnutí mladých žien nesú rozvedky svoj podiel. Dcéra vyrastajúca s rozvedenou matkou sa učí, že žena si musí/vie poradiť so všetkým sama, chlap je len trúd, dobrý na chvíľku rozkoše a splodenie detí, a potom preč s ním, načo sa o neho starať.

Syn vyrastajúci s rozvedenou matkou nemá vzory správania sa muža k žene, nevie, ako sa on má neskôr správať voči svojej manželke; neraz zostáva chlapčensky závislý, podrobivý voči svojej žene ako voči matke. Alebo opačný extrém: v snahe „byť chlapom“ je voči svojej žene necitlivý, tvrdý. Tomuto modelu ženy/žien a detí (bez otca) zodpovedá vzťah dvoch lesbických žien, vychovávajúcich dieťa. Týmto deťom bude chýbať otcovský vzor, tak chlapcom ako dievčatám! Dôsledky budú analogické, ako v rozvedených rodinách, kde matka zostala s malými deťmi sama, alebo ich vychováva matka spolu so starou matkou.

Sporný je aj zákon o striedavej starostlivosti rodičov o malé dieťa. Je ironiou, že práve pod rúskom práv dieťaťa na oboch rodičov - sa malým deťom ubližuje! Medzi základné potreby malého dieťaťa patrí potreba stálosti, nemennosti výchovného prostredia. Spôsob opatrovania malých detí možno prirovnať k rituálu: vždy rovnako kŕmiť, rovnako kúpať, rovnako uspať, v tej istej postieľke atď. Stálosť, pravidelnosť, nemennosť - to dáva dieťaťu pocit istoty a bezpečia. Kto ste zvykli/zvyknete svojim deťom

čítať alebo rozprávať rozprávky, viete z vlastnej skúsenosti, že dieťa rado počúva opakovane tú istú rozprávku, ale vždy tak isto! Ak ste niečo pozmenili, vynechali vetu, dieťa už reklamovalo, že to tak nie je. Dieťa samo požadovalo od vás stálosť, nemennosť! Striedavá výchova, ktorá umožňuje, aby sa malé dieťa sťahovalo od matky k otcovi a naopak, túto stálosť v opatere narušuje. Rodičia, pod záštitou zákonov o tzv. ľudských právach, si pohadzujú dieťa ako plyšového hračku. Analogicky je tento problém v tzv. profesionálnych rodinách, kde je dieťa dané do výchovy prechodne a kde, ak profesionálna matka ochorie alebo si zoberie dovolenku, má právo na tú dobu vrátiť dieťa do detského domu. V psychológii je veľa poznatkov o negatívnych dôsledkoch aj dočasne prerušeného kontaktu dieťaťa s matkou (napr. Hašto: Vzťahová väzba, 2005). Nemajú tvorcovia zákonov odborných poradcov - alebo ich ignorujú?

Spornou sa stala sexuálna výchova v školách, so snahou posunúť ju už do MŠ. K čomu je dobré prebudiť u detí záujem o sexualitu skôr, než fyziologicky k tomu dozreli, resp. dozrievajú? V prepuberbe by mohla sexuálna výchova plniť svoj účel, v závislosti na obsahu a kvalite vyučovania o sexuálnom živote. Ale scitlivovanie je o niečom inom, než o dobrej sexuálnej výchove. Ak by sa scitlivovanie do základných škôl (dokonca MŠ) zaviedlo, znamenalo by deformáciu detskej osobnosti nielen v oblasti pohlavnej, ale aj v stabilite, sebaistote osobnosti, a to až do dospelosti. Dieťa sa samo nevie hodnotiť, "nepozná sa", vytvára si sebaobraz podľa toho, ako ho hodnotia najmä jeho rodičia a učitelia. Ak rodičia/učitelia prestanú potvrdzovať dieťa v zmysle: si chlapec, si dievča, a bude sa nechávať voľba, rozhodnutie na dieťati, toto zostáva s vážnym problémom ako vo vákuu. V tom hlboko nezrelom veku, kedy dieťa nerozumie svetu dospelých a málo vie o sebe samom, má sa rozhodnúť a samo si vybrať pohlavnú identitu? Tieto deti budú v sebaobraz, vo svojej identite neisté, nerozhodné, vrtkavé, čo sa bezpochyby bude negatívne odrážať aj na ich vzťahoch a postojoch všeobecne, v širokom merítku, nielen v pohlavnosti. Budú to generácie nerozhodných, vo vlastnej identite neukotvených ľudí.

Módne, ani liberálne neznamená osožné. Ani „zaštíteneosť“ ľudskými právami nezaručuje prosperosť, **ak sa narušujú prirodzené zákonitosti vecí**. Pri posudzovaní inakostí, ako aj kvality a načasovaní sexuálnej výchovy, nejde len o úzus daný kultúrou, ale o hlbšie jadro hodnôt, ktoré chránia spoločnosť pred chaosom. Sú to hodnoty duchovnej povahy. Hrá rolu to čosi subtilné, nehmatné, čo sa cíti, ale ťažko dáva do slov a ešte ťažšie dokazuje vedecky. A kto necíti, myslí si, že nič neexistuje.

Vychádzajúc z empirie klinického psychológa by som homosexuálov rozdelila do troch skupín:

1. **Tí, ktorých „ukrátila príroda“**. Skutočne majú problém so stykom s opačným pohlavím.

Dovolím si tvrdiť, že ich nie je veľa. A povedala by som, že sa ani príliš netlačia do popredia. Niektorí by boli radšej, keby mohli byť ako "tí ostatní".

2. Túto skupinu by som nazvala **homosexuáli - neuroti-ci**. Ide prevažne o ľudí, ktorí boli v kritickej fáze vývinu zneužívaní spravidla starším partnerom rovnakého pohlavia; následkom týchto skúseností sa identifikovali ako homose-

xuáli, hoci by dokázali žiť heterosexuálne - a neraz po tom aj túžia. V pohľade na seba (ako homosexuála) ich drží neurotický komplex. Sú to ľudia, ktorí potrebujú viac liečbu neurotickej poruchy, než zákon na právo byť/žiť v homosexuálnom manželstve.

3. A napokon **homosexuáli z módy**. Prevažne mladší ľudia, ktorí príliš podľahli tlaku reklám o sexualite ako najvyššej ľudskej hodnote, bohužiaľ, sprofanovanej na rohožku na utieranie topánok. Vidím v tom komerčný tlak - na sexualite sa dnes zarába, tak treba stále nové, iné stimuly, aby bol záujem verejnosti udržiavaný v zhode so záujmami komerčných firiem, ktoré bohatnú na znehodnocovaní ľudskej sexualite. Dovolím si tvrdiť, že práve táto skupina homosexuálov je najpočetnejšia, aj najhlučnejšia v boji o práva byť iný. Nie skutočná neschopnosť styku s opačným pohlavím, ale **túžba byť iným**, kde motívom môže byť vzdor voči niekomu-niečomu; alebo obava, že by boli označení za konzervatívnych, ak by sa nedefinovali ako slobodní v sexualite; alebo potreba predvádzať sa; alebo zmanipulovanie masmédiami atď. Všimnite si, ako sú aj zábavné programy v TV sytené narážkami na sexuálne inakosti. Boja sa tzv. baviči, že by neboli „IN“, keby vtipy o inakostiach vynechali? Domnievam sa, že táto skupina LGBTI ľudí potrebuje najst' širší hodnotový záber, než len plytkú sexuálnu slasť a módnosť.

Sexualita skutočne má vysokú hodnotu. Slasť, ktorá ju sprevádza, má obohacovať vzťah medzi mužom a ženou a z toho dôvodu by mala zostať v intimite a byť opatrovaná tak, ako sa opatrujú klenoty. Trhový výpredaj sexualite, aký vidíme vo filmoch, časopisoch rôznej kvality, v masmédiách všeobecne, mladí ľudia prijímajú ako normu, a nevidia, že ide o štýl čínskych obchodov: všetko na jedno použitie. LGBTI ľudia sa predvádzajú so svojou inakosťou tak, že provokujú svojou neviazanosťou, odbrzdenosťou v správaní. Kto profituje z tejto ich nedomyslenej slobody prejavu? A ktorú fázu psychického vývinu človeka ich správanie imituje?

Naozaj potrebujeme niekoľko zdeformovaných generácií, než si osvojíme názor, že **pre zdravý vývin detí je potrebná ucelená heterosexuálna rodina**, a práve v záujme dieťaťa je potrebné ustúpiť zo svojich práv?

Počula som názor, že homosexualita bola samozrejmosťou vraj vždy, aj v minulých dobách. Tie prvé dve skupiny homosexuálov - ako som ich rozdelila - určite boli vždy, tak ako vždy je určité percento ľudí v populácii odchyľujúce sa od normy, alebo na okraji normy, a tak ako vždy budeme mať aj ľudí s neurotickými poruchami. Ale tretia skupina, t.j. homosexuáli z módy, komerčne zmanipulovaní, alebo niekedy možno unudení, ktorým chýbajú životné hodnoty, tí sa rozmohli v úpadkových obdobiach tej-ktorej kultúry.

Citujem prof. V. Smékala (2005, 2013): „Podle slavného britského historika E. Gibbona se na rozkladu a pádu římské civilizace podílely tyto okolnosti: zhroucení rodinné struktury; oslabení smyslu pro osobní zodpovědnost; nadměrné daně, striktní řízení a vládní intervence; vyhledávání takových zábav, které se stávaly stále více hedonistickými, násilnými a nemorálními; úpadek náboženství...“

Čo na záver? V záujme liberálnosti a zle pochopenej podstaty ľudských práv, akceptujeme legalizovanie inakostí, aj za cenu škôd, ktoré sa za 2-3 desaťročia ukážu? A po niekoľkých desaťročiach budeme na vedeckej úrovni potvrdzovať pravdu, o ktorej nás príroda učí po celé tisícročia.

Literatúra

Hašto J.: Vzťahová väzba. Trenčín: Vydavateľstvo F, 2005.

Matějček Z.: Co, kdy a jak ve výchově dětí. Praha: Portál, s.r.o., 2013, 6. vydanie, 92 s.

Rauch J.: Kedy si naposledy videl svojho otca? Slovenský lekár, 11(25), 2001, č. 11-12, s. 486.

Smékal V.: 20. malé symposion 2005; tiež prednáška Krize doby a jak z toho. (zverejnené na webe 31.5.2013).

Smolík P.: Duševní a behaviorální poruchy. 2. revidované vydanie. Praha: Maxdorf, 2002.

Do redakcie došlo 10.1.2015.